ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

16. července 2009 *

Ve věci C-168/08,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článků 68 ES a 234 ES, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 16. dubna 2008, došlým Soudnímu dvoru dne 21. dubna 2008, v řízení

Laszlo Hadadi (Hadady)

proti

Csilla Marta Hadadi (Hadady), rozená Mesko,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, A. Ó Caoimh (zpravodaj), J. Klučka, P. Lindh a A. Arabadžev, soudci,

* Jednací jazyk: francouzština.

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 5. února 2009,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za L. Hadadiho (Hadadyho) C. Rouvière, avocate,

– za C. M. Mesko A. Lyon-Caenem, avocat,

– za francouzskou vládu G. de Bergues, jakož i A.-L. During a B. Beaupère-Manokha, jako zmocněnci,

– za českou vládu M. Smolkem, jako zmocněncem,

– za německou vládu J. Möllerem, jako zmocněncem,

– za maďarskou vládu K. Szíjjártó a M. Kurucz, jako zmocněnkyněmi,

– za polskou vládu M. Dowgielewiczem, jako zmocněncem,

– za slovenskou vládu J. Čorbou, jako zmocněncem,

– za finskou vládu A. Guimaraes-Purokoski, jako zmocněnkyní,

– za Komisi Evropských společenství V. Jorisem a S. Saastamoinenem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 12. března 2009,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (Úř. věst. L 338, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi L. Hadadim (Hadadym) a C. M. Mesko ve věci uznání rozhodnutí o rozvodu vydaného soudem v Pešti (Maďarsko) francouzskými soudy.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

Nařízení č. 1347/2000

3 Podle čtvrtého a dvanáctého bodu odůvodnění nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem (Úř. věst. L 160, s. 19; Zvl. vyd. 19/01, s. 209):

„(4) Některé rozdíly mezi některými vnitrostátními předpisy, kterými se řídí příslušnost a uznávání, omezují volný pohyb osob a řádné fungování vnitřního trhu. Existují tedy důvody pro přijetí předpisů, které by sjednotily kolizní pravidla pro určení příslušnosti ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti k dětem, zjednodušily formality, a tak urychlily automatické uznávání a výkon rozhodnutí.

[…]

(12) Skutečnosti rozhodné pro určení příslušnosti stanovené v tomto nařízení jsou založeny na pravidle, že musí existovat skutečné pouto mezi dotyčnou osobou a příslušným členským státem. […]“

4 Článek 2 nařízení č. 1347/2000, který obsahuje obecná ustanovení týkající se příslušnosti ve věcech rozvodů, rozluk a prohlášení manželství za neplatné, byl nahrazen článkem 3 nařízení č. 2201/2003, přičemž oba tyto články jsou shodného znění.

Nařízení č. 2201/2003

5 Podle prvního a osmého bodu odůvodnění nařízení č. 2201/2003:

„(1) Evropské společenství si stanovilo za cíl vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. Proto přijímá Společenství mimo jiné opatření týkající se soudní spolupráce v občanskoprávních věcech, která jsou nezbytná k řádnému fungování vnitřního trhu.

[…]

(8) Ve věci rozhodnutí o rozvodu, rozluce nebo prohlášení manželství za neplatné by toto nařízení mělo být používáno pouze na zrušení manželských svazků

a nemělo by se týkat takových otázek, jakými jsou důvody rozvodu, majetkové důsledky manželství nebo případná jiná dodatečná opatření.“

6 Podle jeho čl. 1 odst. 1 písm. a) se nařízení č. 2201/2003 bez ohledu na druh soudu vztahuje na občanskoprávní věci týkající se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné.

7 Článek 3 odst. 1 uvedeného nařízení, nazvaný „Obecná příslušnost“, uvádí:

„Ve věcech týkajících se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné jsou příslušné soudy toho členského státu,

a) na jehož území

– mají manželé obvyklé bydliště, nebo

– měli manželé poslední společné obvyklé bydliště, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo

– má odpůrce bydliště, nebo

– v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklé bydliště, nebo

– má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, nebo

– má navrhovatel obvyklé bydliště, v němž bydlel nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na zahájení řízení, a zároveň je buď státním příslušníkem tohoto členského státu, nebo, v případě Spojeného království a Irska, zde má ‚domicil';

b) jehož státními příslušníky jsou oba manželé nebo, v případě Spojeného království a Irska, se jedná o zemi ‚domicilu' obou manželů."

8 Článek 6 téhož nařízení, nazvaný „Výlučná povaha příslušnosti podle článků 3, 4 a 5", stanoví:

„Manžel, který

a) má obvyklé bydliště na území některého členského státu nebo

b) je státním příslušníkem některého členského státu nebo, v případě Spojeného království a Irska, má v některém z těchto států ‚domicil',

může být v jiném členském státě žalován pouze podle článků 3, 4 a 5.“

9 Článek 16 nařízení č. 2201/2003, nazvaný „Zahájení řízení u soudu“, stanoví:

„1. Za zahájení řízení u soudu se považuje okamžik, kdy

a) návrh na zahájení řízení nebo jiná obdobná písemnost byl podán k soudu za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro doručení odpůrci,

nebo

b) písemnost byla převzata orgánem odpovědným za její doručení v případě, že musí být doručena před podáním k soudu, za předpokladu, že navrhovatel následně neopomněl přijmout opatření požadovaná pro podání písemnosti k soudu.“

10 Článek 19 uvedeného nařízení zní následovně:

„1. Je-li u soudů různých členských států zahájeno mezi týmiž stranami řízení ve věci rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, přeruší soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, bez návrhu řízení až do doby, než se určí příslušnost soudu, který řízení zahájil jako první.

[…]

3. Pokud je určena příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první, prohlásí se soud, který řízení zahájil později, za nepříslušný ve prospěch tohoto soudu.

V tom případě může strana, která podala návrh u soudu, který zahájil řízení později, podat tento návrh u soudu, který zahájil řízení jako první.“

11 Podle čl. 21 odstavců 1 a 4 téhož nařízení, nazvaného „Uznávání rozhodnutí“:

„1. Rozhodnutí vydaná v některém členském státě jsou v jiných členských státech uznávána, aniž by bylo vyžadováno zvláštní řízení.

[…]

4. Je-li otázka uznání rozhodnutí vznesena u soudu členského státu jako předběžná otázka, může o ní tento soud rozhodnout.“

12 Článek 24 nařízení č. 2201/2003, nazvaný „Zákaz přezkoumání příslušnosti soudu země původu“, uvádí:

„Příslušnost soudu členského státu původu nesmí být přezkoumávána. Hledisko veřejného pořádku uvedené v čl. 22 písm. a) a čl. 23 písm. a) nelze uplatnit v případě pravidel pro určení příslušnosti stanovených v článcích 3 až 14.“

13 Článek 64 odstavce 1 a 4 kapitoly VI nařízení č. 2201/2003, nazvané „Přechodná ustanovení“, zní takto:

„1. Toto nařízení se použije pouze na soudní řízení zahájená, na veřejné listiny přijaté nebo na dohody uzavřené mezi stranami po dni použitelnosti tohoto nařízení stanoveném v článku 72.

[…]

4. Rozhodnutí vydaná přede dnem použitelnosti tohoto nařízení, ale po dni vstupu nařízení […] č. 1347/2000 v platnost, v řízeních zahájených přede dnem vstupu nařízení […] č. 1347/2000 v platnost jsou uznávána a vykonávána v souladu s kapitolou III tohoto nařízení, jestliže se týkají rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné, nebo pokud se jedná o rozhodnutí ve věci rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem vydané při příležitosti některého z těchto řízení ve věcech manželských a jestliže příslušnost soudu byla určena na základě pravidel, která jsou v souladu

s pravidly uvedenými buď v kapitole II tohoto nařízení, nebo v nařízení […] č. 1347/2000, nebo ve smlouvě uzavřené mezi členským státem původu a dožádaným členským státem, která byla platná v době zahájení řízení.“

14 Podle článku 72 nařízení č. 2201/2003 vstoupilo toto nařízení v platnost dnem 1. srpna 2004 a použije se ode dne 1. března 2005, s výjimkou článků 67 až 70, které však nemají vliv na spor v původním řízení.

Francouzská právní úprava

15 Článek 1070 čtvrtý pododstavec občanského soudního řádu stanoví:

„Místní příslušnost se určuje podle místa bydliště ke dni žaloby, nebo, ve věcech rozvodů, ke dni podání návrhu na zahájení řízení.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

16 V roce 1979 uzavřeli L. Hadadi a C. M. Mesko, oba maďarští státní příslušníci, v Maďarsku manželství. V roce 1980 emigrovali do Francie, kde podle předkládajícího soudu dosud pobývají. V roce 1985 jim bylo uděleno francouzské státní občanství, takže má každý z nich jak maďarskou, tak francouzskou státní příslušnost.

17 Dne 23. února 2002 podal L. Hadadi u soudu v Pešti návrh na rozvod.

18 C. M. Mesko podala dne 19. února 2003 u tribunal de grande instance de Meaux (soud prvního stupně v Meaux, Francie) vlastní návrh na rozvod z důvodu zavinění.

19 Dne 4. května 2004, tedy poté, co prvního dne téhož měsíce přistoupila Maďarská republika k Evropské unii, bylo manželství L. Hadadiho a C. M. Mesko rozvedeno rozsudkem soudu v Pešti. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že tento rozsudek nabyl právní moci.

20 Usnesením ze dne 8. listopadu 2005 prohlásil soudce pro rodinné záležitosti tribunal de grande instance de Meaux návrh na rozvod podaný před tímto soudem C. M. Mesko za nepřípustný.

21 Dne 12. října 2006 na základě opravného prostředku, který podala C. M. Mesko proti tomuto usnesení, rozhodl cour d'appel de Paris (odvolací soud v Paříži, Francie), že rozsudek soudu v Pešti, kterým bylo manželství rozvedeno, nemůže být ve Francii uznán. Cour d'appel de Paris proto prohlásil návrh na rozvod podaný C. M. Mesko za přípustný.

22 Proti rozsudku cour d'appel de Paris podal L. Hadadi dovolání, ve kterém vytýkal cour d'appel de Paris, že vyloučil příslušnost maďarského soudu pouze na základě čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 2201/2003, týkajícího se obvyklého bydliště manželů, aniž by zjišťoval, zda tato příslušnost mohla vyplývat z maďarské státní příslušnosti obou manželů, jak je stanoveno v témže odst. 1 písm. b).

23 Za těchto podmínek se Cour de cassation (nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být článek 3 [odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003] vykládán tak, že je třeba dát na jeho základě v případech, kdy mají manželé státní příslušnost státu soudu, u kterého byl podán návrh na rozvod, a současně státní příslušnost jiného členského státu Evropské unie, přednost státní příslušnosti státu soudu, u kterého byl podán návrh na rozvod?

2) Je-li odpověď na předchozí otázku záporná, je tedy třeba tento předpis vykládat tak, že určuje pro případ, že mají oba manželé dvojí státní příslušnost týchž členských států, tu z obou státních příslušností, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti?

3) Je-li odpověď na předchozí otázku záporná, je tedy třeba mít za to, že uvedený předpis poskytuje manželům další možnost, spočívající v tom, že se mohou dle své volby obrátit na kterýkoliv ze soudů obou členských států, jejichž státní příslušnost oba mají?“

K předběžným otázkám

Úvodní poznámky

24 Spor v původním řízení má svůj původ v návrhu na rozvod, který podala C. M. Mesko dne 19. února 2003 ve Francii. Ze spisu vyplývá, že uznání rozsudku, jímž se rozvádí manželství, vydaného soudem v Pešti dne 19. února 2003 je incidenční otázkou. Podle čl. 21 odst. 4 nařízení č. 2201/2003 mohou o těchto věcech rozhodovat francouzské

soudy. V této souvislosti položil Cour de cassation Soudnímu dvoru otázky ohledně výkladu čl. 3 odst. 1 téhož nařízení.

25 Je třeba poukázat na to, že toto nařízení podle svého článku 72 vstoupilo v platnost dnem 1. srpna 2004 a použije se ode dne 1. března 2005.

26 Nařízení č. 1347/2000 bylo ostatně v souladu s článkem 2 aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Evropské unii a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. 2003, L 236, s. 33) použitelné v Maďarsku až od 1. května 2004.

27 Z toho vyplývá, že rozsudek o rozvodu manželství byl soudem v Pešti vydán dne 4. května 2004, tedy až po datu, kdy vstoupilo v Maďarsku v platnost nařízení č. 1347/2000, a to v řízení zahájeném před uvedeným datem. Krom toho je vhodné připomenout, že tento rozsudek byl vydán ještě před 1. březnem 2005, tj. dnem, kdy se stalo použitelným nařízení č. 2201/2003.

28 Za těchto podmínek, jak tvrdí francouzská, německá, polská a slovenská vláda, musí být otázka uznání uvedeného rozhodnutí posuzována podle čl. 64 odst. 4 nařízení č. 2201/2003, neboť návrh na zahájení řízení a vyhlášení tohoto rozsudku spadají do časového rámce vymezeného tímto ustanovením.

29 Podle tohoto ustanovení proto musí být uvedený rozsudek, jímž se rozvádí manželství, na základě nařízení č. 2201/2003 uznán, pokud byla pro určení příslušnosti použita pravidla, která jsou v souladu s pravidly uvedenými buď v kapitole II tohoto nařízení,

nebo v nařízení č. 1347/2000, nebo ve smlouvě uzavřené mezi členským státem původu, v daném případě Maďarskou republikou, a dožádaným členským státem, v daném případě Francouzskou republikou, která byla platná v době zahájení řízení.

30 Ze spisu nevyplývá, ze kterých ustanovení soud v Pešti odvodil svou příslušnost ani jak tato ustanovení znějí. Tato okolnost však musí být považována za nerozhodnou pro původní řízení, jestliže by použití čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 bez ohledu na pravidla pro určení příslušnosti konkrétně použitá těmito soudy mohlo vést k tomu, že budou příslušné maďarské soudy. Z převážné části je tedy cílem projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce určit, zda za takových okolností, jako jsou okolnosti v původním řízení, mohly být maďarské soudy podle výše uvedeného ustanovení příslušné k rozhodování sporu týkajícího se rozvodu L. Hadadiho a C. M. Mesko.

31 Je pravdou, že C. M. Mesko ve svých písemných vyjádřeních před Soudním dvorem tvrdí, že se o tomto návrhu na rozvod, podaném L. Hadadim u soudu v Pešti, dozvěděla až šest měsíců po zahájení řízení. Nicméně neuvádí, že by L. Hadadi opomněl přijmout opatření požadovaná pro doručení listiny, ani že by v důsledku toho podle článku 16 nařízení č. 2201/2003 nebyl maďarský soud k tomuto datu považován za soud, který zahájil řízení. Ze spisu ostatně vyplývá, že se C. M. Mesko dostavila na jednání v řízení před výše uvedeným soudem. V odpovědi na otázku Soudního dvora položenou na jednání uvedla maďarská vláda, že vnitrostátní právo stanoví, že jakmile je návrh doručen soudu, zajistí tento jeho doručení odpůrci. Za těchto okolností je třeba vycházet z předpokladu, že soud v Pešti je považován za soud, který zahájil řízení ve smyslu uvedeného článku 16.

K první otázce

32 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda má být čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy mají oba manželé státní příslušnost členského státu, u jehož soudu byl podán návrh na rozvod, a současně státní příslušnost téhož jiného členského státu, musí soud, u něhož byl návrh na rozvod podán, upřednostnit státní příslušnost svého státu.

33 Úvodem je třeba připomenout, že soudy rozhodující v takových situacích, o jakou se jedná v původním řízení, které se řídí přechodnou právní úpravou uznávání podle čl. 64 odst. 4 nařízení č. 2201/2003, rozhodují o příslušnosti soudů jiného členského státu. Od těchto situací se liší situace upravené podrobněji v kapitole III tohoto nařízení, týkající se uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, pro které článek 24 uvedeného nařízení stanoví zákaz přezkoumání příslušnosti soudu země původu.

34 Ze spisu vyplývá, že v napadeném rozsudku v původním řízení měl cour d'appel de Paris za to, že příslušnost soudu v Pešti – založená na státní příslušnosti L. Hadadiho, která je základem soudní příslušnosti, který francouzská pravidla pro určování mezinárodní příslušnosti nepoužívají – je „ve skutečnosti velice křehká", zatímco příslušnost soudu společného bydliště manželů, nacházejícího se ve Francii, je oproti tomu „obzvláště silná".

35 Podle Komise Evropských společenství byla první předběžná otázka položena z toho důvodu, že v případech konfliktu mezi francouzskou a jinou státní příslušností dává francouzský soud, jemuž byla věc předložena, „nejčastěji přednost tuzemské státní příslušnosti".

36 Tato teze je podepřena argumentací předloženou odpůrkyní v původním řízení, podle které čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 neobsahuje žádné zvláštní ustanovení, které by upravovalo případy dvojí státní příslušnosti, takže každý členský stát v tomto typu situací používá ve věcech státní příslušnosti své vlastní právo. Z francouzské nauky a judikatury vyplývá, že v případě střetu státních příslušností, je-li jednou z nich státní příslušnost tuzemská, pak se uplatní právě tato příslušnost.

37 Za těchto podmínek vyvstává otázka, zda čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2201/2003, které, jak uvádí C. M. Mesko, výslovně neupravuje případy dvojí společné státní příslušnosti, musí být vykládán jinak v situaci, kdy mají oba manželé dvě stejné státní příslušnosti, a jinak, když mají pouze jednu stejnou státní příslušnost.

38 Podle ustálené judikatury vyplývá jak z požadavků jednotného použití práva Společenství, tak ze zásady rovnosti, že znění ustanovení práva Společenství, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, musí být zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celém Evropském společenství, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím k souvislostem tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (viz ve vztahu k nařízení č. 2201/2003 rozsudek ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, Sb. rozh. s. I-2805, bod 34).

39 K tomu je vhodné připomenout, že čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 neobsahuje žádný výslovný odkaz na právo členských států s cílem určit přesný význam kritéria týkajícího se „státní příslušnosti“.

40 Mimoto se zdá, že nařízení č. 2201/2003, alespoň v zásadě, nerozlišuje podle toho, zda má určitá osoba jednu, či více státních příslušností.

41 V případech dvojí společné státní příslušnosti nemůže tedy soud, u kterého byl podán návrh na zahájení řízení, pominout skutečnost, že dotčené osoby jsou státními příslušníky jiného členského státu, jinak by totiž s osobami, které mají stejnou dvojí státní příslušnost, bylo zacházeno, jako kdyby měly pouze státní příslušnost členského státu, ve kterém se nachází soud, u kterého byl podán návrh na zahájení řízení. To by pak znamenalo, že je těmto osobám zakázáno dovolávat se na základě přechodného ustanovení o uznávání uvedeného v čl. 64 odst. 4 nařízení č. 2201/2003 před soudem dožádaného členského státu ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení za účelem založení příslušnosti soudů jiného členského státu, byť jsou jeho státními příslušníky.

42 V rámci uvedeného čl. 64 odst. 4, v případě, kdy mají manželé státní příslušnost členského státu, u jehož soudu byl podán návrh na zahájení řízení, a současně státní příslušnost jiného členského státu, musí naopak uvedený soud přihlédnout ke skutečnosti, že soudům jiného členského státu mohl být podle čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 právoplatně podán návrh na zahájení řízení na základě toho, že dotčené osoby mají státní příslušnost tohoto jiného členského státu.

43 Na první otázku je proto třeba odpovědět tak, že v případě, kdy soud dožádaného členského státu musí na základě čl. 64 odst. 4 nařízení č. 2201/2003 zkoumat, zda by byl soud členského státu původu soudního rozhodnutí příslušný podle čl. 3 odst. 1 písm. b) téhož nařízení, brání posledně uvedené ustanovení tomu, aby soud dožádaného členského státu považoval manžele, kteří jsou oba státními příslušníky jak tohoto členského státu, tak i členského státu původu, výlučně za státní příslušníky dožádaného členského státu. Tento soud musí naopak přihlédnout k tomu, že manželé jsou rovněž státními příslušníky členského státu původu, a že tamní soudy by proto mohly být příslušné k projednání věci.

Ke druhé a třetí otázce

44 Podstatou druhé a třetí otázky pokládané předkládajícím soudem Soudnímu dvoru, které je třeba posuzovat společně, je, zda ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 musí být vykládáno v tom smyslu, že pro účely určení soudu, který bude příslušný k rozhodování ve věci rozvodu osob se stejnou dvojí státní příslušností, je třeba brát v úvahu výhradně státní příslušnost členského státu, se kterým tyto osoby udržují co nejužší pouto – státní příslušnost, která „nejpřesněji odpovídá skutečnosti" –, takže budou na základě státní příslušnosti příslušné soudy pouze tohoto státu (druhá otázka), nebo zda je naopak třeba zohlednit obě státní příslušnosti, takže z tohoto důvodu mohou být příslušné k projednání věci soudy obou států, takže si účastníci řízení mohou podle svého uvážení zvolit soud členského státu, u kterého podají svůj návrh (třetí otázka).

45 C. M. Mesko, jakož i polská vláda tvrdí, že v případě stejné dvojí státní příslušnosti manželů je třeba uplatnit kritérium státní příslušnosti, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti. V tomto ohledu se C. M. Mesko domnívá, a to na základě více skutečností, zejména pak na základě toho, že jak ona sama, tak L. Hadadi pobývají ve Francii od roku 1980, že státní příslušností, která ve věci v původním řízení nejpřesněji odpovídá skutečnosti, je státní příslušnost francouzská. Tvrdí, že postavení obou státních příslušností na roveň by vedlo k „nepřiměřenému spěchu k soudu", jelikož by byl jeden z manželů nežádoucím způsobem podněcován k podání návrhu na rozvod u soudu jednoho členského státu, aby tak zabránil tomu, aby druhý manžel podal návrh na rozvod u soudu druhého členského státu. Polská vláda má za to, že není vhodné nechat volbu příslušného soudu na účastnících řízení, neboť takové řešení poskytuje mimořádnou výsadu osobám se stejnou dvojí státní příslušností a přiznává jim prakticky možnost volby příslušného soudu, ačkoli nařízení č. 2201/2003 toto právo ostatním osobám nepřiznává. Krom toho má uvedená vláda za to, že by zachovávání příslušnosti soudů členského státu, ve kterém manželé již dlouhou dobu nebydlí, ohrožovalo účinnost, jakož i spravedlnost soudních rozhodnutí a mohlo by vést k určitému typu zneužívání, jakým je např. „forum shopping".

46 Podle L. Hadadiho, francouzské, české, německé, maďarské, slovenské a finské vlády, jakož i Komise je naopak v případech dvojí společné státní příslušnosti každý z manželů

podle čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 oprávněn podat návrh na rozvod u soudu kteréhokoliv členského státu, jehož jsou tito manželé státními příslušníky.

47 Úvodem je třeba poukázat na to, že nařízení č. 2201/2003, jak vyplývá z prvního bodu odůvodnění, přispívá k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. Za tímto účelem stanoví toto nařízení ve svých kapitolách II a III pravidla upravující příslušnost, jakož i uznání a výkon rozhodnutí ve věcech rušení manželských svazků.

48 V této souvislosti upravuje čl. 3 odst. 1 písm. a) a b) nařízení č. 2201/2003 několik základů soudní příslušnosti, které jsou si postaveny na roveň. Všechna objektivní kritéria uvedená v tomto čl. 3 odst. 1 jsou alternativní. S ohledem na cíl tohoto nařízení, jež směřuje k zajištění právní jistoty, jeho článek 6 v zásadě stanoví, že příslušnost vymezená v článcích 3 až 5 téhož nařízení má výlučnou povahu.

49 Z toho plyne, že systém určování příslušnosti zavedený nařízením č. 2201/2003 se ve věcech rušení manželských svazků nezakládá na myšlence vyloučení možnosti několika soudních příslušností. Nařízení naopak výslovně vychází z několika soudních příslušností postavených si na roveň.

50 Z tohoto důvodu platí, že zatímco kritéria uvedená v čl. 3 odst. 1 písm. a) tohoto nařízení vycházejí s různými obměnami z obvyklého bydliště manželů, kritérium uvedené v tomtéž odstavci pod písmenem b) vychází ze „státní příslušnosti obou manželů, nebo, v případě Spojeného království a Irska, ze země ‚domicilu' obou manželů". Kromě případu těchto dvou členských států jsou tedy ve věcech rušení manželských svazků příslušné soudy členských států, jejichž jsou manželé státními příslušníky.

51 Ze znění uvedeného čl. 3 odst. 1 písm. b) nelze však nijak vyvozovat, že může být pro účely uplatňování tohoto ustanovení brána v úvahu pouze státní příslušnost, která „nejpřesněji odpovídá skutečnosti“. Tím, že uvedené ustanovení činí ze státní příslušnosti kritérium pro určování příslušnosti, upřednostňuje jednoznačné a snadno použitelné určující hledisko. Neupravuje další kritéria, která by se vztahovala ke státní příslušnosti, jako zejména okolnost, jak přesně státní příslušnost odpovídá skutečnosti.

52 Takový výklad, podle kterého by měla být pro účely čl. 3 odst. 1 nařízení č. 2201/2003 brána v úvahu pouze státní příslušnost, která „nejpřesněji odpovídá skutečnosti“, se nemůže opírat o účel tohoto ustanovení ani o kontext, do něhož je zasazeno.

53 Takový výklad by zaprvé vedl k omezování jednotlivců v jejich volbě soudní příslušnosti, zejména pokud využili práva na volný pohyb osob.

54 Pokud by obvyklé bydliště bylo hlavním hlediskem pro určování státní příslušnosti, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti, znamenalo by to zejména, že by v četných případech docházelo k překryvu základů soudní příslušnosti stanovených v čl. 3 odst. 1 písm. a) a b) nařízení č. 2201/2003. V praxi by to u osob s více státními příslušnostmi vedlo k hierarchizaci základů soudní příslušnosti stanovených v uvedeném odstavci 1, třebaže ze znění uvedeného ustanovení takováto hierarchie nevyplývá. Naopak manželský pár se státní příslušností pouze jednoho členského státu by se mohl obrátit na soudy tohoto státu, i když v tomto státě již po dlouhou dobu neměl obvyklé bydliště a ve skutečnosti jej s ním již takřka nic nepojí.

55 Zadruhé se z důvodu neurčitosti pojmu „státní příslušnost, která nejpřesněji odpovídá skutečnosti“ musela brát v úvahu celá řada skutkových okolností, které ne vždy povedou k jednoznačnému výsledku. Z toho plyne, že nezbytné zkoumání pouta manželů k jejich jednotlivým státním příslušnostem by zatěžovalo přezkum soudní

příslušnosti, což by bylo v rozporu s cílem usnadnit provádění nařízení č. 2201/2003 díky používání jednoduchého a jednoznačného kritéria.

56 Je pravda, že v případě, kdy mají dotčené osoby více státních příslušností, může být podle čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 příslušných více soudů členských států. Nicméně platí, jak uvedla Komise, jakož i francouzská, maďarská a slovenská vláda, že v případě, že by podle tohoto ustanovení byly příslušné soudy několika členských států, mohl by být takto vzniklý kompetenční spor vyřešen za použití pravidla obsaženého v čl. 19 odst. 1 téhož nařízení.

57 Konečně je třeba připustit, jak tvrdí C. M. Mesko, že nařízení č. 2201/2003 tím, že upravuje pouze soudní příslušnost, nikoli však kolizní normy, může zajisté působit tak, že bude manžele podněcovat k tomu, aby urychleně zahájili řízení u jednoho z příslušných soudů s cílem zajistit si výhody plynoucí z hmotného rozvodového práva použitelného podle úpravy mezinárodního práva soukromého místa soudu. Ačkoli C. M. Mesko tvrdí opak, taková okolnost však nemůže mít sama o sobě za následek to, že bude zahájení řízení před soudem příslušným podle čl. 3 odst. 1 písm. b) téhož nařízení považováno za zneužití. Jak totiž vyplývá zejména z bodů 49 až 52 tohoto rozsudku, zahájení řízení u soudů jednoho členského státu, jehož jsou oba manželé státními příslušníky, třebaže chybí jakékoli jiné pouto s tímto členským státem, není v rozporu s cíli sledovanými uvedeným ustanovením.

58 Za těchto okolností je třeba na druhou a třetí otázku odpovědět tak, že jsou-li oba manželé státními příslušníky dvou stejných členských států, brání čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 tomu, aby byla příslušnost soudů jednoho z těchto členských států vyloučena z důvodu, že navrhovatele k tomuto členskému státu neváže žádné další pouto. Soudy členských států, s nimiž manžele pojí státní příslušnost, jsou naopak na základě tohoto ustanovení příslušné k projednání věci, takže si manželé mohou podle svého uvážení zvolit soud členského státu, jemuž bude spor předložen.

K nákladům řízení

59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

1) V případě, kdy soud dožádaného členského státu musí na základě čl. 64 odst. 4 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 zkoumat, zda by byl soud členského státu původu soudního rozhodnutí příslušný podle čl. 3 odst. 1 písm. b) téhož nařízení, brání posledně uvedené ustanovení tomu, aby soud dožádaného členského státu považoval manžele, kteří jsou oba státními příslušníky jak tohoto členského státu, tak i členského státu původu, výlučně za státní příslušníky dožádaného členského státu. Tento soud musí naopak přihlédnout k tomu, že manželé jsou rovněž státními příslušníky členského státu původu, a že tamní soudy by proto mohly být příslušné k projednání věci.

2) Jsou-li oba manželé státními příslušníky dvou stejných členských států, brání čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení č. 2201/2003 tomu, aby byla příslušnost soudů jednoho z těchto členských států vyloučena z důvodu, že navrhovatele k tomuto členskému státu neváže žádné další pouto. Soudy členských států,

s nimiž manžele pojí státní příslušnost, jsou naopak na základě tohoto ustanovení příslušné k projednání věci, takže si manželé mohou podle svého uvážení zvolit soud členského státu, jemuž bude spor předložen.

Podpisy.